

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an 3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$ an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an 4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Focea bisericească-politică.

Insertiuni

Un șir garmond: odată 7 cr., a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr., și de fie care publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce focea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blași.

Anul III.

Blași 21 Ianuarie 1893.

Numărul 3.

Cum să alegem?

(+) Preaveneratul Ordinariat mitropolitan a făcut la timpul său toți pașii de lipsă, pentru ca să se completeze prin alegerea scaunului mitropolitan devenit vacant prin mórtea neuitatului Mitropolit Dr. Ioan Vancea.

Stăruințele preaveneratului Ordinariat mitropolitan au fost în parte încununate cu succes; ceea ce este de a se mulțami și sprijinului binevoitorilor al unor factori puternici în astfel de chestiuni și zelului desinteresat, cu care în aceste timpuri grele au lucrat mulți din clerul nostru pentru asigurarea acestui drept avitic.

Toți șcim, că prin preainalta hotărîre din 12 Novembre 1892 s'a dispus, ca la completarea scaunului mitropolitan să se observe modul și procedura, ce s'au observat la alegerea din anul 1868, și astfel acum nu este întrebarea, că ore alege-vom? ci este întrebarea, cum să alegem?

În anul 1868 au participat la alegere și 4 cercuri protopopesci din diecesa Lugosului și 29 cercuri protopopesci din diecesa Gherlei. Acestea toate vor participa și la alegerea din anul curent, aducându cu sine un contingent de 99 voturi.

Archiecesea, care în prima linie este interesată în această afacere, va putea aduce la urnă mai numai atâtea voturi, cu câte concurg diecesele sufragane amintite.

În anul 1868 au fost în archidieceasă 39 cercuri protopopesci, cari dau un contingent de 117 voturi. La acestea adaugându voturile membrilor capitulari din Blași, — cari după drept sunt 10, dar în faptă abia vor fi 7—8, — apoi votul notariului capitulariu, votul superiorului dela mănăstirea Santei Treimi din Blași și 2 voturi ale corpului profesoralu, vom avea din archidieceasă cu totul 128—129 voturi. Noi dorim, ca Archiecesea să concurgă la urnă după numărul protopopiatelor dela anul 1868, căci dacă va lua parte la alegerea de Mitropolit după numărul protopopiatelor de astăzi, cari sunt numai 32, atunci voturile archidieceșii vor scăde la 107—108.

La totu casul între votanții Archiecesei și ai dieceselor sufragane nu este proporțiune dreptă, precum am dovedit-o și în numărul 43 al „Unirii” din 1892, și pentru aceea sperăm, că viitorul Mitropolit se va sili a pune capetă acestei anomalii, regulându împreună cu ceilalți factori competenți atât alegerea Mitropolitului, cât și a celorlalți episcopi sufragani în sensul canoanelor și tradițiilor bisericești noastre. Această regulare trebuie să se facă și din acel motiv, că însuși Monarchul nostru nu este în contra ei, precum se vede din hotărîrea Sa preainaltă din 12 Decembre 1850, cu care a aprobat decisiunile comisiei emise pentru reactivarea Mitropoliei și înființarea episcopatelor din Lugos și Gherla.

Însă și până atunci Clerul nostru trebuie să purcedă la alegerea proxima așa, încât să-și potă valida dorința și voința sa cu privire la persoanele, ce are să le candideze.

Am arătat cu altă ocaziune, că Clerul nostru și-a rezervat și cu ocaziunea unirii dreptul său de a-și alege o singură persoană pentru scaunul mitropolitan și a o propune Maiestății Sale spre întărire. Acest drept pre calea indigitată în numărul 37 al „Unirii” din an. trecut a fost restrins așa, că clerul să candideze Maiestății Sale trei persoane, din cari una apoi să se alegă și denumescă de Mitropolit.

În sensul preainaltei hotărîri din 12 Novembre an. trecut candidarea de trei persoane trebuie să se facă și cu ocaziunea proximei alegeri.

Noi însă credem, că această candidare nu are nici o importanță, dacă nu se face astfel, încât să se dea votanților posibilitatea de a-și manifesta dorința și voința cu privire la toate trei persoanele, ce au să intre în candidațiune, și de credința aceasta este totu Clerul și poporul bisericești noastre, ér noi prin aceasta nu facem altceva, decât exprimăm publică aceea, ce toți cred și simțesc.

Este însă evident, că dacă fiesc care alegători votează numai o singură dată și numai pentru câte o singură persoană, sau cu alte cuvinte dacă se face numai un singur scrutin al voturilor date pentru câte o singură per-

Feuilleton.

O descoperire.

În seriile frumoșe din tónna trecuta de trecere de vreme luam de multe ori ochianul mititelu, ce-lu aveam la îndemână, ca să scrutez cerul cu ale lui minuni.

Dintre toate stelele, cari se uita galesu la mine și păreau a-mi face semne, ca la ele să mă uit, nici una nu era așa de strălucitoare, nici una așa de bine făcută și așa de mândră ca planeta Iupiter.

Iupiter e stea fruntașă între stele, și din câte stele sunt pre ceru, numai Venus, mândrul luciferu, îl întrece în lumină și frumșeță.

Mai ierna trecută întâmplarea aduse lângă oialtă aceste două stele. Fiind Venus nume de femeie, își vinia să credi, că din jaluzie, că trebuie să impactă admirarea lumii cu altă stea, a venit ca să arete, că deși Iupiter între stele e fruntaș, dar a stelelor regină totuși ea este.

O privește încântătoare au oferit lumii amândouă împreună. Până la o vreme au venit totu mai aproape, de gândeai că vre-

să-și dea mâna, ori doră să se ia la păru-ela, apoi în pași lini, cum au venit, totu mai departe au mers una de alta, ca să nu se mai întinască, să nu se vadă multă, multă vreme.

Și Iupiter e frumos și mare între stele, dar Venus, luciferul drăgălaș, e și mai frumoșă și și mai mare. Dar ureoria, când vre-un nouaș alb de zăpadă se pune pre fața dalbă a stelei Venus ca un vâl, era cu greu a spune, care e Iupiter și care e Venus.

Nu arareori se întâmplă, să se întinască la oialtă, dar mie îmi și mai place, cum e acuma, ca Iupiter să fie rege al stelelor de sară, ér Venus regina dimineței. Pentru aceea totuși șcim noi de-a rîndul cu toți, că Venus întrece nu numai stelele, ci întrece chiar și pre rege.

De ar fi lângă oialtă multă vreme, chiar și fără nor ar trebui să faci asemănare între ele, ér fața de Iupiter nici Venus nu e așa de mare și strălucitoare, cum e în asemănare cu celelalte stele.

Am vorbit de aceste două stele, după cum se vedu și după impresiunea, ce a făcut-o asupra mea întinirea lor din ierna trecută. În realitate însă Iupiter e mult

mai mare, numai cât Venus e neasemnatu mai aproape de pământul nostru. Iupiter e de 1470 de ori mai mare decât pământul nostru, ér 9 pământuri, cum e al nostru, făc cât 10 Venus.

În apropierea lui Iupiter sunt nise stele mai mărunte, așa numite Lune sau trabanți. Trabanzii sau Lunele aceste cu ochi liberi nu se vedu, parte că-su mai măruntele, parte nu se vedu de lumina orbitore a lui Iupiter.

Cu ochianu de ceva trebă vedu patru Lune sau trabanți înșirați într-o linie aproape dreptă. Însă cu ochianu așa de mititelu, cum era al meu, se recereau alți ochi cu multu mai bun, ca să-i vedu pre toți patru.

În sara întâia am vedut numai unu trabantu, soțulu meu de lângă mine doi, în sara a doua, când după multă încordare îmi succese a prinde doi, soțulu meu încă a mers mai departe, celu puțin întâria, că vede trei.

Mai departe nu am ajuns. Eu și după aceea totu numai doi am vedut, elu din sara aceea nu a mai avutu poftă, pote nici timp să se mai uite.

De continuam observațiunile împreună, eu mași fi îndemnat de elu, elu se îndemna

sună, se poate întâmpla să între în ternariu și vre-o persoană, care să fi primită numai un singur vot, și astfel să avem de candidat ală Clerului o persoană, pre care numai unul din Cleru a voit'o și dorit'o de Mitropolitu.

Acésta nu este candidare, ci o batjocură a dreptului nostru de candidare.

Candidarea deci trebuie să se facă prin trei scrutini, sau cu alte cuvinte alegătorii să voteze de trei ori. Persoana, care la prima votare întrunesc majoritatea voturilor, să fie candidată în locul primu, persoana care la a doua votare iese cu majoritate, să fie candidată în locul alu 2-lea, ér persoana, care la a treia votare are majoritate, să fie candidată în locul alu treilea. Numai în chipul acesta poate aréta Clerulu, că pre cine doresce să-lu vadă în fruntea celorlă candidati, și numai în chipul acesta voru ajunge între candidati persoane dorite de majoritatea Clerului nostru.

Acesta trebuie să fie programul clerului nostru pentru proxima alegere, programu, pre care nu noi l'am inventat, ci este dorința universală a tuturor preoților provinciei noastre, cari au înainte ochilor binele sântei biserice.

Programul acesta este prescriu de santele canone, se află în deplină consonanță cu actele referitoare la dreptul de alegere, și corăspunde singur principiilor de dreptate și ecuitate.

Santele canone prescriu, ca acolo unde completarea beneficiilor bisericesci se face prin alegere, numai acela să obțină beneficiul, care a întrunit majoritatea voturilor alegătorilor. Dacă însă se face numai un singur scrutinu, votându fiesce care alegătoru pentru câte o singură persoană, atunci potu veni între candidati și prin urmare

potu obține scaunul mitropolitan și persoane, cari n'au avut majoritatea alegătorilor pre lângă sine, și chiar și persoane, cari au avut numai un votu ori două; ceea ce este o violare a sântelor canone.

Apoi sciutu este, că de nimic nu s'a lipitu clerulu nostru așa de tare, ca de dreptul său de alegere. Acestu dreptu i-a datu expresiune și în actele de uniune dela sfârșitul vécului alu 17-lea. Și deși acestu dreptu, pre basa patronatului, ce și-l'au câștigat dominitorii nostri prin dotarea Mitropoliei, s'a restrinsu în câtva, totuși actele referitoare la acésta restringere nu ne prescriu, nici nu ne puteau prescrie modalitatea, cum avem să facem candidarea, pentru că dela sine se înțelege, că acea candidare trebuie să se facă astfel, încatu lucrul să corăspundă cuvintului, va să dică trebuie să se facă așa, încatu fiesce care candidatu să fie propus de majoritatea alegătorilor, căci altcum candidarea nu ar fi candidare, ér dreptul de alegere alu clerului ar fi o iluziune.

Este constatatu prin cele ce le-am scrisu în numerii 35—44 ai „Unirii“ din anul trecut, că prima candidare de trei persoane s'a făcutu la anul 1728, cu ocaziunea alegerii lui Ioanu Inocențiu Clainu. Acésta s'a întâmplat pre basa diplomei împératului Carolu alu VI-lea de datu 17 Aprile 1728, în care se cetesc următoarele: „Quem in finem benigne indulsumus et volumus, ut clerus ille unitus, in certo loco et termino per Vos ipsi competenter praefigendo, confluat triaque subjecta apta, idonea et qualitatibus ad id necessariis rite ac debite praedita e confluxu suo, penes elementissimam instantiam suam Nobis pro benigna electione et nominatione Nostra humillime proponat.“

În acésta diplomă nu se dică, cum

avem să facem candidarea, ci ni-se poruncesce simplu, să candidam trei persoane apte, destoinice și înzestrate cum se cuvine și cum se cade cu calitățile de lipsă la demnitatea episcopescă. Ba dacă esaminam textulu, putem ușor pricepe, că împératulu și regele apostolicu a voit, ca clerulu să-si manifesteze părerea și voința cu privire la totu trei candidatu, pentru că spune apriat, că clerulu unitu să propună trei candidati apti și destoinici. Dacă însă se face numai un singur scrutinu, votându fiesce care alegătoru o singură dată și pentru câte o singură persoană, atunci se poate candida și o persoană neaptă, nedestoinică și neinzestrată cu calitățile recerute, care și-ar fi cumpérat cu bani votulu câtorva alegători. Persoane apte, destoinice și înzestrate cu calitățile de lipsă se pot candida numai în casulu, cându asupra fiesce carui candidatu întregu clerulu alegătoriu își poate manifesta părerea și voința sa, ér acésta se poate întâmpla numai prin trei scrutini și nu prin un singur scrutinu, din care poate éși un candidatu, care numai după părerea unui singur preot este destoinic, ér după părerea celorlalți alegători ar fi nedemnu de scaunul mitropolitanu.

Așa dară dacă vrem să nu ne abatem dela diplomele împératești și regesci, prin cari ni-se ceru să propunem Maiestății Sale trei persoane apte, trebuie să insistam, să se facă trei scrutini, ér nu numai unul, căci altcum dreptul de alegere ni-lu facem noi înși-ne iluzoriu și ne espunem pericolulu de a induce pre Maiestatea Sa în rătăcire, propunendu-i între candidati și persoane, cari nu ar fi apte și destoinice pentru scaunul mitropolitanu.

În fine și principiile de dreptate și ecuitate pretind, ca la alegerea Archiepiscopulu și Mitropolitulu din Blăși

de mine, și poate ajungeam și mai departe, mai departe până la patru, și poate chiar și dela patru mai departe. Așa ne-a luat pre dinainte profesorul americanu Sir Barnard din California, carele în 9 Septembrie 1892 a descoperit trabantul sau Luna a cincia a lui Iupiter.

Noi puteam să-lu descoperim de nu mai tute, dar cel puținu pre 8 Septembrie, căci poetulu nostru a disu, că „unde-să do, puterea cresce“. Elu a avut, ce e dreptu, la îndemână telescopulu cel mai bun din lume, dar doi Români cu voințe neclătite totu mai multu isu decât unu Americanu, fie acela chiar și Sir Barnard din California.

Vă puteți închipui necasul meu, cându am cetit întâia oră, că unu Americanu a vedutu cu totul cinci trabanți. Pretinulu meu cu puțină ostentă putea să vadă chiar mai mult de cinci trabanți.

Ce bine ar fi fostu, dacă la sosirea vestii, că Sir Barnard din California în 9 Septembrie a descoperit alu cincilea trabantu, putea să se telegrafeze înapoi, că la noi în Europa trabantul e cunoscutu din 8 Septembrie 11 ore 59 minute și 59 secunde sara și a fostu descoperit de X și Y din Z. Ce bine era, dacă trabantul în locu de a purta numele Barnard, cum poate-lu voru numi, s'ar chema trabantul X, după numele pretinulu meu.

Pre celorlalți patru trabanți, dintre cari eu am vedutu doi, éra pretinulu meu trei, i-a descoperit Galilei în an. 1610 în luna lui Ianuariu, așadară chiar înainte de asta cu

283 de ani. Trabantul aceștia isu mai departe de Iupiter și cu o cale și mai mari.

Trabantulu alu cincilea, descoperit acum de aproape, iuca nu e chiar așa de mică, încatu de măruntu ce-i să nu se potă vedé și cu telescopu mai de rind. S'ar puté, dacă nu ar fi coplesit de rațele, ce le respăndesce Iupiter.

După calculările făcute trabantul alu cincilea cu celelalte patru dimpreună face încunjură în jurul lui Iupiter. Unu încunjură întregu îl face în 17 ore și 36 minute. Celalalți trabanți, cu deosebire trei din ei, isu cu multu mai sprinteni, cu multu mai bun de pețore. Éta la fiesce care timpul de lipsă, ca să descrie câte unu cercu întregu în jurul planetel:

1	di	și	18	ore,
3	zile	"	13	"
7	"	"	4	"
16	"	"	18	"

Am vorbitu de cercuri, căci după calculările făcute căile descrie isu aproape cercuri.

Luna noastră încunjură pământulu în 27 zile 7 ore 43 minute și 11.5 secund. Asemănându numerii aceștia cu cei de susu, vă puteți face fahipuire, ce nebunesce potă să alerge Lunile lui Iupiter, sciind că chiar caru cu boi nici Luna noastră nu e.

Mi-ar plăcé să sciū, că răsăriteni de pre Iupiter după care Lună se îndreptă, după carea își socotesc ei timpul? La noi e ușor, că Lună e numai una, dar acolo din cinci și poté și mai multe pre carea să și-o alégă?

De cumva și între ei suntu geșeftari, cum suntu printre ai nostri, și potă să-si socotescă interesele la lună, ușor își pot închipui, după carea se voru fi îndreptându.

Dar treba lor, celor de acolo. Noué destulă grije ne dau ai nostri. Și dacă cu tôte aceste am atinsu cestiunea, totu numai în interesul nostru am făcut'o. Nisce geșefturi grase pre acolo și o comunicațiune bună dela noi și până acolo pre noi ne-ar ușura de multu geșeftari de ai nostri.

Mulți din cei la cari le place să mediteze la lumina Lunei, și să-si încredințeze ei șoptele lor tainice, voru fi gândind, că pre Iupiter, cu atâtea Lune, e lume multu mai bună ca la noi, unde nu e decât o Lună. E numai o Lună și și acésta mai multu nu o vedé decât o veđi. Lune pline isu numai puțin, și și din puținile, ce sunt, unele cadu ierna, cându șoptele își înghetă în gură, ér din celelalte lune pline multe nu se vedu de noi.

Pre câtu pot eu deduce din spuséle sciinței, adoratorii Lunei nu au să-si doréscă stările din Iupiter. Să vă spunu de ce.

Iupiter e ia o depărtare de vre-o 773 milioane de kilometri dela sóre, și așadară de 5 ori mai departe și încă și mai bine, de cum e sórele de noi. Din celea ce se scie despre scăderea luminei cu depărtarea, putem conchide, că Iupiter capétă de 25 de ori mai puțină lumină și căldură dela sóre, de cum ne vine noué pre pământu.

Vé închipuiți sórele împărțit în 25 de părți tăiate pre o formă, și vé mai închipuiți,

să fie hotărâtoare voturile preoților din Archidieceasă, căci Mitropolitul este totodată și episcopul acelei archidiecease, și prin urmare pre nimeni nu-lu interesează așa de aproape persoana viitorului Mitropolit ca tocmai pre Clerul și poporul archidieceasei noastre. Dacă însă se face numai un singur scrutinii, atunci poate cineva să ajungă între candidați fără să fi obținut nici măcar un singur vot din Archidieceasă, ceea ce ar fi cea mai mare nedreptate, ce s'ar pute face archidieceasei noastre.

Vremă deci să fim drepti și ecuitabili?

Atunci să facem trei scrutini și astfel să împlinim prescrierile sântelor canone, să satisfacem diplomelor regesci și să nu măhnim clerul și poporul archidieceasei, al cărui păstoriu avem să-lu alegem.

Lumea este foarte bănuitoare, fiind foarte agitată de luptele politice. Pentru aceea declarăm, că în scrierea acestor șire nu persoanele au fost înaintea ochilor nostri, ci interesele sânteii biserice, și salvarea dreptului nostru de alegere, pre cât se poate salva prin candidare.

De ale peregrinajului. — În cauza peregrinajului românesc la Roma am întreprins deja toți pașii necesari.

Am anunțat Sântiei Sale intențiunea noastră și am cerut audiență specială pentru noi. Răspunsul încă nu ne-a sosit. Îndată ce ne va sosi acest răspuns, vom publica programul detaliat al călătoriei.

Cu direcțiunile căilor ferate am intrat în pertractări, și rezultatul, la care am ajuns, este preste măsură favorabil. Deși numărul nostru va fi mai restrâns cu mult, decât al peregrinajului unguresc, cu toate acestea ne vom bucura de favoruri aproape egale cu ale dînșilor. La totu cazul însă peregrinii nostri vor fi îngrijii

mai bine și vor avea o comoditate mai mare, decât peregrinii unguri, cari fac călătoria dela Budapesta până la Roma fără de nici o întrerupere.

Mulți dintre participanții la peregrinajul nostru au dat espreșiune dorinței sale, ca cu ocaziunea acesta să le facem posibilă vizitarea orașelor celor mai principale din Italia. Alții se îndestulesc a vedea numai Roma și a se întorce. Aceștia toți doresc a face călătoria totu pre uscatu. Sunt în fine alții, cari din cruțare de spese vor să meargă pre la Fiume—Ancona, adecă pre mare.

Intențiunea noastră e, să facem pre voe la toți, și suntem în fericita poziție a o și pute face. Vom porni deci în două grupe. Cei ce vor merge pre uscatu, vor ține linia: *Budapesta—Fiume—Cormons—Veneția—Bologna—Firenze—Roma*. Cei ce vor merge pre mare, au să urmeze linia: *Budapesta—Fiume—Ancona—Roma*. Pentru comoditatea acestor din urmă unul dintre aranjatori, care cunoște împrejurările și limba, va merge cu dînșii.

La Roma ne vom întâlni cu toții în aceeași și pre cât va fi posibil în același Hotel, și vom petrece patru zile. Va fi grija aranjatorilor, a vedea, ca toți participanții să potă cerceta în zilele aceste totu ce are Roma mai însemnat.

La Roma peregrinajul se va împărți în trei grupuri. Unii se vor întorce pre la *Ancona—Fiume—Budapesta*, alții pre uscatu pre la *Firenze—Bologna—Cormons—Fiume—Budapesta*, și în fine alții vor merge la *Neapoli*, ér de acolo se vor întorce pre la *Spezia—Genua—Turin—Milano—Cormons—St.-Peter—Fiume—Budapesta*.

Cei cari merg pre uscatu, vor odihni câte o zi în *Veneția* și *Firenze*, putându cerceta astfel și aceste două perle ale Italiei.

Cei cari vor merge și pre la *Neapoli* etc., vor petrece în *Neapoli* două zile, vor cerceta Pompeji și Vesuvul, apoi vor mai petrece câte o zi în *Genua* și *Milano*; vor vedea adecă *Veneția, Firenze, Roma, Neapoli*,

Genua și *Milano*; cu alte cuvinte aceștia vor vedea toate orașele principale ale Italiei.

Prețurile pentru aceste trei combinațiuni sunt următoarele:

I. Pentru calea: *Budapesta—Fiume* — (pre mare) *Ancona—Roma*, cu patru zile întreținere în Roma (cuartir, servit, luminat, dejun și diner cu 6 specii de mâncare, omnibus dela stație la Hotel și dela Hotel la stație și taxele ciceronilor), și înderptu pre la *Ancona—Fiume—Budapesta*: Cl. I. 120 fl. Cl. II. 102 fl.

II. Pentru calea: *Budapesta—Fiume—Cormons—Veneția* (o zi întreținere ca mai sus) — *Bologna—Firenze* (o zi întreținere) — *Roma* (patru zile întreținere ca mai sus) și înderptu totu pre calea acesta: Cl. I. 190 fl., Cl. II. 158 fl.

III. Pentru calea: *Budapesta—Fiume—Cormons—Veneția* (o zi întreținere ca mai sus) — *Bologna—Firenze* (o zi întreținere) — *Roma* (patru zile întreținere) — *Neapoli* (două zile întreținere) — *Genua* (o zi întreținere) — *Milano* (o zi întreținere) — *Cormons—Fiume—Budapesta*: Cl. I. 226 fl., Cl. II. 185 fl.

Din programul acesta și din prețurile înșirate poate vedea oricine, că noi cu cea mai mare desinteresare ne-am nădit a asigura publicului nostru o călătorie comodă, plăcută, instructivă și ieftină. Prețurile noastre sunt relativu mai moderate decât ale peregrinajului unguresc.

Observăm, că pentru a beneficia de prețurile rutelor de sub II și III se potescu cel puțin 25 persoane. La ruta I pot fi și mai puțin.

Mai departe observăm, că la întreținere amă provădită două mâncări comune pre zi, pentrucă altcum la 12 ore amă fi siliți tot-deuna a ne rentorci la Hotel, prin ce s'ar prăpădi foarte multu timp. Este credem cu multu mai practic a imbuca ceva la vreo ospetărie, ce cade în drumu, și a lăsa mâncarea principală, prânzul, pre 6 ore sara. Așa facu anglesii, și sciutu e, că ei în lucruri de aceste sunt foarte practici.

că o bucată de aceste bine rotundă se deslipesce de celealalte și pluteste singură în universu. Cum s'ar vedea acesta dela noi, așa și numai așa de mare se vede din Iupiter sôrele nostru strălucitorii. Și dacă numai atâta lumină capetă planeta dreptu dela sôre, vă puteți închipui, ce însemnată va fi lumina Lunelor sale.

Și cu lumina totu ar fi cum ar fi, dar de căldură e și mai rău, că de nu are cumva Iupiter căldură proprie a sa, atunci și vara cea mai călduroasă de acolo e numai ca o iernă mai moșoră dela noi.

Gândiți-vă, ce puțină ni-se pare căldura, ce o căpătăm acuma dela sôre, mulți poate nici nu cred, că și pre vremuri de acestea gerose ne mai dă căldură, dar ce ar fi, dacă am primi de 25 de ori mai puțină, și în locu de — 29° C, cum a fost în zilele aceste, amă avea de — 29 × 25°, adecă — 725° C.

Dar nici în alte privințe nu sunt pentru noi acolo stări așa de potrivite ca aci pre pământul nostru. Corpurile acolo apasă de 2 ori mai multu și și mai bine (2/3 ori) ca la noi, așa că un omu, ce pörtă cu ușurință propria sa greutate de 75 chilogrami, acolo ar trebui să pörte în spinare 175 de chilogrami. Dar ore așa să fie?

Dacă Iupiter e aievea de 1470 de ori mai mare ca pământul și de 4 ori mai rar decât acesta, ér aerul lui e desu ca apa noastră, cum se dă cu socotela, atunci trebuie să atragă corpurile de pre elu de 2/3 ori mai tare, de cum le trage pre ale sale pământul nostru. Și dacă ele sunt atrase cu

putere de 2/3 ori mai mare, trebuie să și apese de 2/3 ori mai multu.

Iupiter se învîrte în jurul osiei sale, cum se învîrte și pământul nostru, deci zi și noapte și elu are întocmai ca și noi. Dar zilele și nopțile de pre elu își mică, căci la olaltă isă mai numai atâta ca o zi de a noastră scurtă, ca o zi de iernă. O zi și o noapte de pre Iupiter e de 9 ore și 55 minute. Într'atâta se învîrte Iupiter odată.

Dar cu atâtu mai lungi isă anii. Până ce noi facem un înconjur în juru de sôre în 365 de zile 5 ore 48 minute și 48 secunde, Iupiter abia în 11 ani 314 zile și 20 de ore își gata calea în juru de sôre.

Omulu așa e făcutu, că dorește să scie totu ce se petrece pre sub sôre, și de se poate, să scie și cele ce sunt deasupra lui. Unde nu poate să aie, se apucă și face combinațiuni, cum ar pute să fie.

Nu e mirare dară, că mulți inși au cercat, să-și dea răspunsu, dacă pre Iupiter potă să fie omenii sau alte ființe vii.

E muncă zădărnica a voi să răspunși la întrebarea, dacă în Iupiter și preste totu în stele sunt omenii sau alte ființe vii ca la noi, ori dora numai aici pre pământu să fie, și sôre, lună și stele toate, toate să fie pustii. Așa încă mai înțelegu, să mi-se spună, că în cutare stea domnescu astfelu de stări, încatu pre lângă aceste omul ar pute trăi, ori dora împrejurările isă de așa, încatu ființă vie nu potă ca să fie.

Însă eu de astădată numai atâta voi să însemn, că de cumva ar fi ființe vii pre

Iupiter, a bună oră omeni, și aceștia ar fi să fie de atâtea ori mai mari ca noi, de câte ori și Iupiter ne întrece pământul în mărime, — omenii aceștia ar fi așa de mari, de mai mari nici în vechile povești nu potă ca să aie.

Cându în povești auți de cutare smeu, că numai peciôrele îi sunt pre pământu, éră capul în nori i-se perde, atunci, și pre deplin nici chiar atunci, nu-ți potă face închipuire, ce mare ar fi omul de pre Iupiter, dacă ar fi să fie. Înaltu ar fi cam de 2700 de metri, ér trupul lui în cumpănă ar trage, firesce acolo și nu la noi 257,250 kg.

Dacă Iupiter e așa de mare față de pământul nostru, și totuși așa de micu se vede, — cum s'ar vedea pământul nostru, dacă noi amă fi acolo și ne-amă uita de acolo încôce? Cu ochii liberi nu s'ar vedea, ér Luna noastră poate nici cu telescope de cele mari.

Înainte de a pune capetă celor înșirate aci, imi vine în minte să mai spună, că într'o sară, pre cându mă uitam cu ochianul la Iupiter, pre lângă totă silința și încordarea nu am putut să-i vedu nici o Lună, deși numai în sara premergătoare vedusem două. De ce nu am putut să vedu? Pote ceriul nu a fost chiar așa curat, cum fusese în sêrile de mai înainte, cu toate că mie-mi părea a fi senin ca și atunci? Ori dora Lunele mai mărișore, pre cari le vedusem în sârile trecute, apucaseră în dosul lui Iupiter în umbra lui, și în vremea, pre cându mă uitam eu, locuitorii lui, de cumva sunt, aveau întunecime de 2 Lune?

Nu dicu, că a fostu întunecime, dar de

Măncarea pe cale, beuturile spirituose, prețurile de intrare la muzee au să le plătescă călătorii, pentru că toate acestea nu se pot aranja în comun pentru toți. Bine înțeles, că aranjatorii vor fi întru toate spre ajutorul stimaților călători.

Rugăm deci pe toți cei ce s'au insinuat la peregrinajul românesc, să ne facă cunoscut, care din cele trei rute și-o alegă, pentru ca să ne scim orienta. Sperăm totodată, că la vederea condițiilor acestora preste măsură favorabile, se vor insinua și participanți noi. De altminteră și cu numărul de până aici reușita călătoriei este asigurată.

Programele detaiate se vor publica și se vor trimite fiesce cărui insinuat preste vre-o câteva săptămâni.

Așa dară încă odată: *La Roma!*

Revista bisericească.

Din Patrie.

Episcopul de Rozsnyó și-a aflat imitator în episcopul de Szombathely Corneliu Hidassy. Acesta în circulara de anul nou, vorbind despre cestiunile și raporturile bisericesci-politice le numește îngrijitoare. Apoi continuă: „Cu toți putem simți și trebuie să mărturisim, că avem mare lipsă de ajutorul dumnezeesc, *de-orece trăim zile rele, vijelii turbate lovesc biserica lui Isus Christos, omeni fără Dumnezeu țesu contra ei planuri infernale.*” În fine îndemnă preoțimea la rugăciune, perseveranță și împlinirea acurată a misiunii sale.

Roma.

În Consistoriul secretu dela 16 a. c. Sântia Sa Leonu XIII a numit cardinali pre *Persico*, secretariul Propagandei, *Mocenni*, vicesecretar de stat,

putut de ce să nu se fi putut fi, cându pre Iupiter întunecimile isă neasemenat mai dese ca la noi, cându acolo nu este și nu e nopte fără întunecime sau chiar întunecim de Lune.

Ore de pre Iupiter cum ai vedé ceriul cu stelele lui? Și de cumva sunt ființe vii, ceva soi de omeni, scrutéza ore și ei ceriul ca și noi? Au ei telescope, cum avem noi pre pământu, eu ce e dreptu micu, dar Sir Barnard mare?

Pre Iupiter condițiunile isă multu mai potrivite pentru scrutarea ceriului de cum sunt ele aci la noi. Lumina soarelui e debilă, așa câtu chiar și cu ochi de ai nostri încă ai vedé stelele pre ceriul până și ziua între amézi, firesce dacá vederea noastră ar puté străbate prin atmosfera désă a lui Iupiter, de carea am vorbitu.

De ce să nu se pótă, ca vre-unu astronomu de acolo să se fi uitat chiar deodată cu mine, eu la ei, elu încóce spre pământu? Și de cumva la trupă a fostu de 1470 de ori mai mare decâtu mine, și puterea de vedere încă totu așa i-a fostu de mare, și se va fi uitat cu unu telescopu de 1470 de ori mai mare, nu ca alu meu, ci ca alu lui Sir Barnard, ore nu m'a vedutu, că în ce imi batú capul, și nu va fi risu de mine, cu ce ochianu vreú eu să scrutezú ceriul? De ași sci, că tóte, tóte isă chiar așa, cum le-am descriú aci, mi-ar veni să credú, că astronomul gigantú de acolo și-a bătutu jocu de mine, acoperindu-mi calea, numai ca să nu vedú tranșii. Dar să nu-lu fi pusú pécatele, s'o facá acéta, că ar fi vai de elu!

Galimberti, nunciu la Viena, *Malagola*, arhiepiscopu de Ferme, *Quarino*, arhiepiscopu de Messina, *Thomas*, arhiepiscopu de Rouen, *Meignan*, arhiepiscopu de Tours, *Krementz*, arhiepiscopu de Colonia, *Kopp*, episcopu principe de Breslau, *Vaszary*, primate alu Ungariei, *Lainz y Forez*, arhiepiscopu de Sevilla, *Vaughan*, arhiepiscopu de Westminster și *Loguet*, primate alu Irlandei.

Revista politică.

Afaceri interne.

În parlamentu se continuă debaterile speciale asupra budgetului ministerului de interne. Oratori tuturor partidelor recunosc, că în Ungaria legea electorală este nedreptă și trebuie revizuită, și că administrarea preste totu este defectuoasă. Enunțările ministrului Hieronymi în cestiunea asta le vom împărtași în numărul urmatoriu. În ședința dela 10 a. c., fiindu la ordinea zilei budgetul pentru întreținerea curții, referentul Asboth Janos a făcutu adoratorilor lui Kossuth o aspră muștrare. Elu a dișu: „Suntú de aceia, cari scurmă și dau vintu la totu ce-i în stare a provoca neîncredere între națiune și rege, între națiune și armată. Cându a venitú aici Maiestatea Sa la jubileul încoronării și a primitu deputațiunea capitalei, atunci înainte deputațiunii a ridicatú capitala la rangul de reședință. Reședința însă puținú după aceea alese cetățanu de onorepre acelu bărbatu eminentu, care la 14 Aprilie 1849 a proclamatú detronarea, ca după puținú timpú să oferéscă s. corónă ungară țarului muscălescú (sgomotu teribilu în stínga) . . . pre acelu bărbatu, care și acum stă pre lângă principiul detronării. Dară suntú convinsú, că până ce Kossuth Lajos nu a devenitú persónă istorică, până elu se pune pre sine în opoziție actuală față de corónă, până atunci nu se potú serbători ambu împreună. Și Iacobini au totú accentuatú loialitate, până ce nu au cerutú ultima concesione, capul regelui. „Cuvintele lui Asboth au făcutú o impresiune penibilă asupra parlamentului.

Germânia.

Cancelariul Caprivi în ședința dela 13 a. c. a comisiunii militare parlamentare a dișu, că situația politică generală nu este nefavorabilă. La casu de răboiu armata germană are să opereze în două direcțiuni. În tenórea alianței atacul rusescú îndreptatú în contra Austro-Ungariei ar forma casus belli și pentru Germânia, și în atare casu céstă din urmă în același timpú trebuie să fie pregătită și la o acțiune în spre apus. După dispusețiunile observate în Rusia și Frância o apropiere între aceste puteri este probabilă. A mai dișu cancelariul, că drumul Rusiei spre Constantinopolu nu va mai trece numai prin Viena, ci prin pórtă Brandenburgul. Îngrijirea cancelariului se pare a avé scopul de a câștiga opiniunea publică pentru prolectul militarú, atâtú de aspru combătutú de o parte a presei.

Correspondințe.

Bistra în 12 Dec. 1892.

Onorată Redăcțiune!

Domnul corespondentú din tractulú Roșiei în corespondința sa apărută în Nrulú 50 alú „Unirii”, în partea ce privesce biserica cea nouă din Bistra, ne-a prevenitú, făcendú după espunerea dlui vice-protopopú ca unu raportorú altcum de bună credință, dar nu tocmai inițiatú în starea noastră locală o istorie nu chiar palidă, dar nici de totú corectă, a bisericei, a faselorú, prin cari a trecutú edificarea aceleia, precum și o amintire pre câtú de taxativă, pre atâtú de nejustă, ba póte chiar parțială, despre aprețierea și clasificarea factorilorú, după meritele obținute întru realizarea scopului prin zelú și diligență.

Fundamentulú la biserica noastră cea nouă s'a pusú încă în anulú 1844.

Deși idea și intențiunea părinților nostri a fostú salutară, calcululú însă — cu tóte că suma speselorú în preliminarú era la 38,000 fl. v. a. evaluatú, — le-a fostú greșitú, ér întreprinderea, — netrăgendu-și samă de starea materială, — fórté îndrăsnéță. La acéta s'au mai adausú și evenimentele din 1848/49.

Pre cându în Bistra funcționa ca parochu și protopopú fericitulú Mitropolitú Șuluțu, între anii 1830—35, se ventilase lărgirea bisericei celei vechi, edificate cu ajutorulú fericitului Episcopú Petru P. Aronú. Urmatori lui Șuluțu în oficiulú parochialú au părăsitú acéta idee și au conceputú planulú edificării bisericei celei noué.

Spesele acestei întreprinderi au trecutú, după cum urmările au doveditú, preste puterea materială a poporului așa, că aceștia greutatea, agravată și prin greutățile timpului, în care trăimú, numai prin ascultare de conducătorii sêi, prin sacrificiú de admiratú și abnegațiunea intereselorú proprii au pututú suporta.

Nu în măsură neînsemnată a derogatú succesulú și indiferentismulú nequalificabilú alú conducătorilorú nostri chemați în puterea oficiului a relua în mână conducerea întreprinșă a afacerilorú referitoare la terminarea edificiului, pre a căreia ziduri crescú ierbă și cucute, și la cari ne uitamú cuprinși de-o adâncă întristare.

Abia după congresulú bisericescú din anulú 1875, fiindú cestiunea acolo printr'unu memorandú sulevată, s'au făcutú în urma unei ordinațiuni consistoriale pașii necesari pentru reînceperea lucrului și terminarea edificiului, s'a adunatú materialú, ér în anulú 1879 s'a făcutú prin primú-curatorele de atunci Ioanú Birla, omú cu puțină carte, dar cu mai multă rafinérie, o repartițiune pre poporú de 14,000 fl. v. a., cu cari apoi s'a reluatú lucrulú întreruptú de 31 ani.

Acum s'a începutú era defrandărilorú și a înștrăinării materialului. Totú în acéta epocă se întâmplară frecări între curatorele susnumitú și fratele sêu Ioanú Burzú, atunci capelanú, de o parte, și între superiorii sêi spirituali de altă parte.

Acești doi demagogi, ajutați și prin sprijinulú poporului sedusú, au denegatú — călcândú disciplina — ascultarea și subordinațiunea. Prin urmare activitatea protopopului Laslo și a parochului de atunci Butnariú era prin opoziția, ce le-o făceaú acești doi frați, de totú paralisată, și nu e mirare, dacá dlú Butnariú pre lângă tótă bunăvoința s'a nu

și-a putut dezvolta activitatea prin ingerință în afacerile bisericești.

Cei doi frați folosindu-se, de ocaziune, au pescuit în turbure, ba unghindu-se în mîere, înfundându mîna pînă în cot în banii bisericești, s'au și linsu.

Dar apoi raționinile? De, acelea au fost aprobate totdeauna prin poporul sedus cu vorbe umflate și cu promisiuni grase, er prin esactoratul archidieceșan încă și atunci licitate, cîndu — și asta e faptă — se scria în raționinii prin curatoarele raționinante: „Am solvită dlui Petru Ioanette din imprumutul contrasă 1000 fl. v. a.,” er elu își da cuitanța însu-și, fără ca să fi solvită miea.

Acestu curatoru a fost abia în anul 1884 amovată din curatorie, dar el și atunci a denegat estradarea lăzii și a averii bisericești, cari numai prin procesu s'au putut smulge din mîna lui.

Dela anul 1881 — dnpă ce unile s'au mîncat și cheltuită, și după ce și măestrul întreprindătoriu Ioană Mărgineanu ne-a scurtată biserica cu 1300 fl. v. a., — lucrul a stagnat pînă la anul 1889. În acestu an — numai cu mare greutate și precauțiune — s'au aruncat din nou pre popor 4600 fl. v. a.

Parochia după depărtarea dlui Ioană Butnariu în 1884 a fost administrată prin parochul din Cămpeni dlui Iuliu Poruțu, și aci prin aserțiunea dlui raportor, cumcă în acestu interval pînă la venirea dlui administrator Alesandru Papiu întimplat în 1888 nu s'ar fi putut face nimic pentru biserica, în interesul adevărului mă vedu îmboldit a o rectifica în acelu sens, cumcă și în acestu periodu de 4 ani s'a făcutu foarte mult pentru biserica.

Lasă să vorbescă faptele: Archiva deranjată s'a pusă în ordine, s'a scosă averea din mîna vampirilor, și s'a asigurat; biserica și-a câștigat banii defraudați și desdauare pentru materialu instrăinat, în totalu suma considerabilă de 1400—1500 fl. v. a. Dela sine se înțelege, cumcă acestea rezultate s'au obținut prin cooperarea comisiunii investigătoare, er cercetarea într'atata a fost de turbulentă și iritată, încatu notariulu comisiunii s'a vedut îndemnat a-și părăsi postulu depărtându-se în parochia sa.

După tôte acestea fie-mi permisă a reveni la persoanele preoților nostri astăzi fungenti. O facu însă acesta cu mare rezervă, fiind că nu voescu nici a le vătoma ambițiunea încercându-i cu laude atunci, cîndu faptele vorbesc destul de elocuent, dar nici a le denega recunoștința pentru meritele obținute prin conlocrarea la terminarea edificiului descris și apretiate în corespondința menționată. Nu o pot face nici una nici alta, pentru că nu posedu cuvinte, cu cari, punendu-le în cumpena dreptății, li-s'ar puté măsura lauda și recunoștința, și ar puté fi recompensați atatu dlui administrator Alesandru Papiu, cātu și cei doi capelanii dnii Petru Simu și Romulă Marcu pentru fatigiile și ostenețele, cu cari aveau a se lupta, ataru față cu opoziția, ce le-o făceau inimicii bisericești agitându și provocându pre poporenii la renitență, cātu și mai virtosă — fiindcă organele bisericești nu posedu dreptul executiv — față de pretorele, pașa de atunci, călcându-și pre inimă și lăpădându-și tótă ambițiunea — a-lu ruga și căciuli măgulindu-lă, — pentru ajutoriu și asistintă.

Și erăși voindu a fi și sincer și drept față de preoții nostri, ar trebui ca clasificându-i după labore și merite să amintesc aci, că care dintre numiții preoți a avut întru eluptarea rezultatului partea leului? Acésta o lasă apretării și judecării celoru esperți și totodată și competenți, ca să o judece drept după natura și împărțirea agendeloru oficiose între preoți.

Aci și pentru completarea descrierii favelor, prin cari a trecut edificarea bisericești nostre, afu a fi la locu specificarea sumelor cheltuite, anume:

a) Înainte de 1848 se află în cassă 5000 fl. b) Patronatul ne-a donat 1000 fl. c) În 1862 repartițiune de 2000 fl., d) În 1879 era în cassă 5000 fl. e) Totu în acestu an din a doua repartițiune 14000 fl. f) În 1889 din a treia repartiție 4600 fl. Cu totul în bani 31,600 fl. plus lucru și materialu prestatu în natură.

În fine mă simt fericit de a puté asigura pre dlui raportor din tractul Roșiei, cumcă comuna noastră a făcutu unu pașu înainte și pre terenul învățămîntului. Astăzi se propune instituțiunea copiilor în două despărțiminte și anume în cel din nou creat prin dlui administrator Alesandru Papiu. Înregistrez prin acestu pașu în catalogul meritelor sale cu unulu mai mult.

Primiți, Vă rog, asigurarea deosebitei mele stime.

Alesandru Dărăbant, jude reg. în pens.

Dare de samă și mulțămintă publică.

(Continuare).

II. Venitul esternu. a) După listele de contribuire:

Lista Nr. 1. Colectante: P. O. D. Petru Uilăcanu, protop. în Răghinul săs. 1 fl. — Dr. Abs. Todea adv. 1 fl. — Mateiu Cetățen 1 fl. — M. Orbonașu adv. 1 fl. — Dr. Ioană Popeseu, adv. 1 fl. — Patr. Barbă adv. 2 fl. — Ecaterina Marinovits 1 fl. — E. Crișanu, proprietaru 1 fl.

Suma 9 fl. — cr.

Lista Nr. 2. Colectante: Rsmul D. Basiliu Rațu vicariu, în Făgăraș 1 fl. — Dr. Andr. Micu adv. 2 fl. — Daniil d'Gramoiu vice-comite pens. 1 fl. — Greg. Negrea perceptoriu 1 fl. — Dr. Nic. Motocă adv. 1 fl. — Ioană Gimbeșu timariu 50 cr. — Ioană Popu timariu 20 cr. — Luca Manisigă 50 cr. — Dem. Chișoreanu cooperatoru 1 fl. — Iul. Dan protop. 1 fl. — Ioană Dejenaru, comptabilu 50 cr. — Daniel Csergit 50 cr.

Suma 10 fl. 20 cr.

Lista Nr. 3. Colectante: P. O. D. Ioană Hossu, protopopu, în Coșoca 2 fl. — Aur. Popu, preotu (Juculu sup.) 1 fl. — Bas. Popescu, parochu (Juculu inf.) 1 fl. — Bas. Albonu, preotu (Visa) 1 fl. — Bas. Hopărteanu, preotu (Gădălinu) 1 fl. — Ioană Peteanu, preotu (Corpade) 1 fl. — Ioană Pernianu, preotu (V. Cămarășu) 1 fl. — Ioană Blaga, preotu (Ghirișulu rom.) 1 fl. — Bas. Iustianu, preotu (Tothaza) 1 fl. — Vas. Chindea (Tothaza) 20 cr. — Dion. Morariu, parochu (Iuriulu de câmp.) 1 fl. — Aug. Lazaru, parochu (Sân. Iacobulu de câmp.) 1 fl. — Teod. Iulianu, parochu (Frada) 1 fl. — Teod. Giurgiu, parochu (Aruncuta) 1 fl. — Al. Bighianu, preotu (Bercheșu) 2 fl. — Erlisianu, agricultor (Bercheșu) 2 fl. — Ilie Anca, învățatoriu (Bercheșu) 2 fl. — Ioană Butnariu, parochu (Booșu) 1 fl. — Greg. Szabo, preotu (Aitonu) 1 fl. — Aur. Poruțu (Rediu) 1 fl. — Ioană Orosfăianu, învățatoriu (Rediu) 50 cr. — Ioach. Schiopu, preotu (Giursatu) 1 fl. — Petru Rusu, preotu (Pata) 1 fl. — Aur. Poruțu, parochu (Desmiru) 2 fl. — Relutu de călătorie la Gădălinu și Pata totu dela Aur. Poruțu 6 fl. — Georgiu Măcelariu, învățatoriu (Desmiru) 50 cr.

Suma 34 fl. 20 cr.

Lista Nr. 6. Colectante: M. O. D. Beniamin Popu, v. protopopu (Uióra) 1 fl. — Ioană Moldovanu, preotu (Ciunga) 1 fl. — Nic. Simu, preotu (Uióra sup.) 50 cr. — Teod. Sasu, preotu (Fărău) 1 fl.

Suma 3 fl. 50 cr.

Lista Nr. 8. Colectante: Dr. Georgiu Popescu (Clușiu) 1 fl. — Ioană Laslo, protopopu 1 fl. — X. Y. 50 cr. — Radu, cant. de prof. 50 cr. — Nic. T. Rațu, preotu 50 cr. — Ioană Hossu, cand. de adv. 50 cr. — Viltu, comptabilu 20 cr. — Iuliu Carșai, profesor 1 fl. — Liviu Penciu, jurist 50 cr. — Ecaterina Mezei și dșora 1 fl.

Suma 6 fl. 70 cr.

Lista Nr. 12. Colectante: Nic. Toganu, cooperatoru (Sibiu) 1 fl. — Georgiu Maxim, major c. și r. 1 fl. — Bas. P. de Hărășanu, adv. 1 fl. — Dr. Diaconovich, secretariu de bancă, 1 fl. — Dr. Ioană Papp, medic mil. 1 fl. — P. Tilea, ingineriu, 2 fl. — Ars. Bunea, secretariu, 1 fl. — Baron Urs, colonel, 5 fl. — Ios. Șt. Șuluțu, jude reg. în pens. 1 fl. — Dr. Oct. Rusu, adv. 2 fl. — Ioană G. de Papp, adv. 1 fl. — I. V. Rusu, protopopu, 1 fl.

Suma 18 fl. — cr.

Lista Nr. 13. Colectante: M. O. D. Ioană Hăteganu, v. protopopu (Dergea) 1 fl. — Iuliu Mihali, preotu (Sotelec) 20 cr. — Ioană Andronu, preotu (Pusta-S. Mihai) 40 cr. — Petru Colceriu, docente (Pusta S. Mihai) 20 cr. — Aur. Bioanu, proprietariu (Lupoea) 20 cr. — Ioană Popu, preotu (Lupoea) 20 cr. — Alesiu H. Coste preotu (Tihău) 50 cr. — Vas. Popu, preotu (Gălgău) 50 cr. — Teod. Popu, docente (Gălgău) 20 cr. — Vas. Murășanu, notariu, 50 cr. — Ioană Popu, preotu (Chechișu) 40 cr. — Iulianu Florianu, învățatoriu (Chechișu) 20 cr. — Dănilă Coste, preotu (Chendrea) 30 cr. — Dănilă Varga, învățatoriu (Chendrea) 30 cr. — Gligor Domșa, curatoru (Chendrea) 10 cr. — Ioană Nossă preotu (Trestia) 40 cr. — Zach. Murășanu, docente (Fizeșu) 20 cr. — Ilie Șerbanu, preotu (Fizeșu) 30 cr. — Rece-Cristuru 30 cr. — Ioană Hosszu, docente (Călacea) 30 cr. — Vas. Popu, preotu (Poptelec) 50 cr. — Ioană Săndor, jude com. (Cs. Gorbó) 50 cr. — Iovianu Andreiu, preotu (Cs. Gorbó) 50 cr. — Sim. Magdașu docente (Cs. Gorbó) 20 cr. — Ales. Topanu preotu (Cernuc) 20 cr.

Suma 7 fl. 60 cr.

(Va urmă.)

Noutăți.

În favorul școlilor române din Transilvania a ținut dlui profesor G. Disescu la Ate-nelul din București o conferință, care a adus unu venit de 1000 de lei.

„Romänische Revue.” În urma scriii date de foile din Budapesta, că regimulu ungaru a detrasă acestei reviste debitulu postal, direcțiunea ei s'a vedut necesitată a-și transpune domiciliulu pre teritorulu Ungariei și va continua cu editarea revistei în Sibi. Fasciculul I. pro Ianuariu 1893 (anul IX) va apăre încă în decursulu acestei luni. Prețulu abonamentulu (10 fl. = 20 fci pre an) se trimite deocamdată la adresa de până acum: Viena, VIII, Feldgasse 15 ori la librăria W. Krafft în Sibi (Nagyszeben).

† Maria Tătaru n. Munteanu, soția preotulu nostru din Măhaci, Gavrilu Tătaru, după unu morb scurt a reposat în 3 a c. în etate de 36 ani, lăsându în doliu pre soțulu său cu 7 prunci (4 fi și 3 fiice) minorenți. În veci amintirea ei!

Cast de morțe. Iovu Popu, parochulu Mischului în protopopiatulu Turdei, a reposat în 30 a l. tr. în alu 79-lea an alu etății și alu 41-lea alu preoției.

În veci amintirea lui!

Pentru procurarea de recușite, stéguri, flamure, policandre, albituri, obiecte pii, icone și cărți bisericești recomandăm institutul de artă a lui Suits și comp. din Budapesta, cari la dorință trimită gratis catalogulu prețurilor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Constantin Pappalvi.

Șchiță biografică.

(Continuare.)

(+) După rențocerea sa din visitațiunea canonică episcopului Lemeni a întrebătu pre Pappalvi, că voesce să primescă parochia vacantă a Hunedórei, și răspundându-i-se afirmativ, i-a mijlocit delă Tesaurariată aprobarea de parochă, fiindu parochia Hunedórei sub patronatul erariului, delă care parochul primia salariu de 200 fl. la anu.

Nou-denumitul parochă, primindu-și decretul de datul 15 Octobru 1833, părăsi Blașiul, unde funcționase 8 ani ca profesor, și plecă la Hunedóra, unde de toți locuitorii orașului fără deosebire de naționalitate și confesiune fu primită cu dragoste și bucurie. Aci află o biserică negrijită, zidită pre timpul lui Rákoczi, care nici nu era macar închisă, ér venită nu avea de loc. Casa parochială lipsia cu totul, ér casa, care servia de școlă și de locuință pentru docente, era sub proces. Noul parochă împreună cu curatorul bisericei Iosif Astaloșu s'a pus pre lucru. Mai întâi prin proces îndelungat a câștigat toate realitățile bisericesci din Hunedóra, cari le ocupaseră ereții fostului protopop Zereni și nisce străini rătăcioși. Astfel biserica a ajuns la venite frumoșe și a putut fi restaurată, infrumșetată, și închisă în mod convenios. Aceste venite s'au sporit apoi cu averea, ce a lăsat-o bisericei numitul curator, care a fost un bărbat forte harnic și se interesă forte mult de biserică și școlă. Totu Pappalvi s'a îngrijit, ca parochia să se provadă cu casă parochială, și școlă să fie asigurată pentru toate timpurile.

Pre timpul acesta ér vicariu în Hațegü Iovianu Nobili, teologu de Lemberg și preot forte zeos și capacitat, dar acuma ajungându la adânci bătrânețe nu mai putea face destul greul său oficiu de vicariu. De aceea lăsându-i-se salariul vicarial și locuința neconturbată în casa vicarială, a fost absolut delă ducerea oficiului vicarial, încredințându-se administrarea acestui oficiu parochului din Hunedóra Constantin Pappalvi, care l'a purtat până la morțea vicariului, cându apoi a fost denumit dñsul de Vicariu actualu, însă cu locuința, nu în Hațegü, ci în Hunedóra. Aci a petrecut Constantin Pappalvi 18 ani, în cari mai mult lucru i-au făcut procesele confesionale cu greco-orientali din acel ținut.

* * *

Timpul ce l'a petrecut Constantin Pappalvi ca vicariu al Hațegului, l'a aruncat și pre dñsul în virtutul luptelor politice ca pre mulți alți, cari altmintrea nici odată în viața sa nu ar fi făcut politică.

Episcopul Ioan Lemeni după multă stăruință mijlocise delă guvernul din Clușiu ținerea adunării naționale române din 15 Maiu 1848 și la această adunare invitase și pre vicariul Constantin Pappalvi, ca și pre ceilalți purtători de oficiu protopopesci. Vicariul merse la Blași împreună cu fostul prefectu al comitatului Hunedórei Ladislau (Vasilu) Nopcea, care a participat la această adunare în calitate de român; a făcut parte din comisiunea de 12, ce invită pre comisariul guvernului la adunare și a depus jurământul național pre câmpul libertății, pentru cari fapte românesci mult a suferit mai târziu delă insurgenți.

La începutul adunării Români, precum ne spune Pappalvi, nu erau de una și aceeași părere. Unii erau pentru uniunea necondiționată a Transilvaniei cu Ungaria, căci ei credeau, că numai pre calea acesta s'ar putea mântui poporul român de Iobăgie. Alți diceau, să se elupte mai întâi recunoșterea și inarticularea națiunii române transilvane ca națiune de sine stătătoare, și numai după aceea să se pună pre tapet cestiunea uniunii Transilvaniei. De această părere ér și Constantin Pappalvi. Dar el însuși

mărturisese, că nu avea trecere în adunare, pentru că ér considerat de renegat încă de pre timpul procesului delă 1843—1846 urzit în contra episcopului Ioan Lemeni, pre care Pappalvi din convingere intimă pururea l'a apertat ca pre un om nevinovat și cu viață sântă, susținându și înainte referentelii celui proces delă Consistoriul mitropolitan din Strigoniă, că episcopul Lemeni suferă tocmai așa pre nedreptul din partea contrarilor săi, precum suferise odioră sântul Atanasiu din partea Arianilor. Fapta acesta a lui Pappalvi ér un ghimpe în ochii contrarilor episcopului Lemeni, deși aceștia înainte de proces fuseseră tractați din partea episcopului cu mai multă dragoste și bunăvoință de câtu Pappalvi, în contra căruia Ioan Lemeni în calitate de secretar lângă episcopul Bobu lucrase din toate puterile, să nu fie denumit de director ordinariu la școlile normale din Blași, ér în calitate de episcop îl împedease, să nu fie ales canonic, pledându adevă cu multă foc pentru Teodor Șereni, care a și fost ales. Însă Pappalvi fiindu convins, că episcopul totdeauna lucră cu cea mai curată intențiune, nu s'a mântiat pre el, ci pururea l'a apertat în contra patimelor deslănțuite.

Părerea a treia, dar cea mai populară la adunarea națională din Blași, ér a celor, cari ar voiau să scie de uniunea Transilvaniei cu Ungaria sub nici o condițiune. Între aceștia ér și episcopul Șaguna, despre a căru ținută politică Pappalvi înregistrează în manuscriptul său unele păreri caracteristice. Întrebându adevă Pappalvi pre Vasiliu Nopcea, că ce cugetă despre ținuta lui Șaguna, — care după consacrarea sa de episcop în Carlovețu, în rențocerea sa către casă, se consultase mult cu Nopcea în orașelul Deva, — i-s'a răspuns cu cuvintele acestea: „Șaguna e un adevărat comediant.“ Mai târziu întrebându Pappalvi pre deputatul dietei din Clușiu Iosif Zejk, că pentru ce nu se implinesc cererile Românilor formulate în adunarea din Blași, acel deputat, care avea multă trecere în dieta din Clușiu, a răspuns următoarele: „Scii ce? Noi am conferit cu Șaguna, cându a fost aci după adunarea din Blași, și elu a disu, că Românilor să nu le facem nici un favor, ci din contră să cassăm toate drepturile și privilegiile Sasilor.“

* * *

Delă adunarea din Blași Constantin Pappalvi se rențorse acasă împreună cu Vasiliu Nopcea. Aci domoli pre Iobăgi, cari încă înainte de desființarea robotorilor nu mai voiau să facă nici un serviciu domnilor, și inscenau turburări prin mai multe comune. Apoi se pregăti pentru dieta din Clușiu.

Orașelul Hațegü avea adevă dreptul să trimită doi deputați la dieta Transilvaniei. Făcându-se deci alegerea de deputați pentru dieta convocată pre ziua de 29 Maiu 1848, locuitorii numitului orașu aleseră pre Constantin Pappalvi, care nu a dorit nici odată această onore, și pre avocatul Alesandru Bohățel.

Pappalvi sosi în Clușiu tocmai pre cându episcopul Lemeni în fruntea deputațiunii de 120, trimisă de adunarea națională din Blași, alergă pre la guvernatorul țerei, pre la președintele dietei și pre la alte persoane de mare influență, ca să astörnă și recomande memorandumul Românilor formulat pre câmpul libertății.

Dieta s'a deschis în 29 Maiu 1848 și sub cea mai cumplită presiune, de care s'au spăimântat și Sasi și puținii deputați dietalii români, s'a primit proiectul de lege despre uniunea Transilvaniei cu Ungaria. Acesta nici nu se putea întâmpla altmintrea, pentru că parola zilei ér: „Unió vagy halál!“ adevă: „Uniune sau morț!“

Întruna din ședințele dietei a fost silit și Pappalvi să-și ridice cuvintul. Se făcea adevă Românilor în continuu impu-

tarea neîntemeiată, că ei ar fi folosit în adunarea din Blași steguri muscălesci. Atunci Pappalvi rosti în dieta următoarele cuvinte: „De vre-o câteva zile, de cându mă afu în această înaltă casă (parlament), din mai multe părți audu imputarea, că în adunarea națională română din Blași s'au folosit steguri muscălesci. Eu încă am fost la adunarea amintită. Trebuie însă să permit, că n'am studiat heraldica, fiindu câmpul chemării mele cu totul altul. Dar aceea o știu, că în adunarea din cestiune au fost două feluri de steguri: unul tricolor, pre care l'am cunoscut, că este stindardul împărătescu, altul tricolor, pre care acum l'am vădit pentru prima oră așa compus. Acesta s'a purtat cu totă ocaziunea în fruntea și în fața adunării și a fost prezentat și salutat ca steg național românesc. Pentru aceea m'asî ruga de înalta casă, să nu se multămescă cu imputări vătămătoare, după cum se întâmplă, ci să dispună cercetare, ca să se lămurască, ce ce temei au vorbele, ce se aruncă. Acesta o potesc și din motivul, că multe injurii se fac Românilor, dar injurie mai mare nu li-se pôte face ca atunci, cându se calumniază și suspiciunează, că ar inclina spre Muscali. Și acesta o știu nu numai despre Blași, care ca greco-catolic nu pôte privi în Muscali de câtu pre inamicul său cel de morț, ci totodată și despre Români din principatele dunărene, cari deși sunt de o confesiune cu Muscalii, totuși, pre câtu le cunosc eu nisuițele, au cea mai mare înstrăinare de dñșii. Pentru aceea érăși știu, că dacă s'ar adevări, că cineva ar fi adus între Români steguri muscălesci, acela să se tracteze ca vîndător de patrie și de națiune.“

A doua și fcea ungrăescă „Kolozsvári Híradó“ publică vorbirea lui Pappalvi, însă nu pre cum o rostise acesta, ci dându-i înțelesul, ca și cându Pappalvi ar fi recunoscut, că la adunarea din Blași Români au folosit într'adevăr steguri muscălesci. Vorbirea denaturată de „Híradó“ a reproduș și Papiu Ilarianu în „Istoria Românilor“ tom. II. p. 223, deși însă-și numita fœa a recunoscut mai târziu în altu număr, că nu a publicat fidelu acea vorbire. Astfel imputările, ce se fac lui Pappalvi din partea lui Ilarianu la locul citat, nu sunt basate pre textul autentic al vorbirii, și prin urmare nu sunt îndreptățite.

(Vă urmă.)

Dionisiu și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilor de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

II.

După ce dispăruse și cel din urmă călăreț, Tiberiu se opri. Asemenea făcu și însoțitorul lui. El tăcea în așteptarea celor ce vor să urmeze.

„Cum să se întimple, o lasă în grijea ta,“ începu Cesarul. „Ținutul Paulu va avé să pășescă pre arena Circului Maximu. Nu va fi pentru întâia oră, că un nobil se arată pre arenă. Acolo să se lupte cu gladiatorii cei mai renumiți, cu Briți, Galii și Capadocieni, să vedem, ce pôte arta grecăscă. Soru-sa va fi prinsă și dusă la Roma în casa cu două etaje a lui Cneiu Piso și a Plancinei.“

„Planul tău e bun, Cesare,“ răspuse Seianu. „Să ne sfătuim însă puțin asupra lui. Că fata să dispară, n'ar fi lucru greu. Nécasul ui-lu face celalaltu. E greu să-lu faci să tacă, în vreme ce are intrare la Augustu, și se dice, că familia lui ar avé mulți prieteni la Curte. Una asî vre să o știu înainte de toate: Vrei tu, ca el să apară în luptele celea mari, prin cari te faci uș de plăcutu poporului?“

„Eü plăcutü?“ murmură Tiberiü printre dinți.

„Da. Poporulü prețuesce förte multü jocurile, și cu ele și-lü poți căștiga mai ușorü decâtü prin ori și ce.“

„Ei, și-apoi ai dreptate,“ inceptu Tiberiü. „Intru adevērü cari spectacule s'ar puté asămēna cu celea ce le daü eü poporului, atātü in ce privesce strălucirea, câtü varietatea lorü și chipulü de a le face totü mai picante. Augustü și-a trăitü trafulü, dılele lui au trecutü. Lucrurile, ce le-a făcutü elü mai înainte spre a-și căștiga favorulü poporului, dacă te-ai încerca să le repeșeci acum, te-ai face numai de risü. după ce poporulü a gustatü plăcerile, ce i-le oferescü eü. Dar să nu uitămü de Paulü! Eü gândescü, că mai ușorü ar fi, să-lü ducemü in circü, unde să lea parte la lupte, mai întâiü la lupte de doi, apoi la lupte in massä. Vomü purta grije, ca de acolo să nu mai iese viü. — Încätü pentru soru-sa, vomü isprăvi mai ușorü.“

„Dar bine, nu și-ai adusü aminte, că elü e unü tinērü superbü, fiulü unui soldatü distinsü și nepotulü unuia dintre cei trei, cari împărțiau in tre ei stăpânirea lumii? Și elü le scie bine acestea! Și apoi cugeți dörä, că dacă va fi dusü cu forța in circü și silitü să se lupte, după ori chiar înainte de luptä nu va incepe să spunä la tötä lumea nedreptatea, ce i-s'a făcutü, și să apeleze la dreptatea împēratului ori chiarü la a poporului? In chipulü acesta noi îi vomü fi datü unü auditoriü monstru, căruia va avé să se plângä de tractarea nevrednicä a tatä-so, a învingētorului dela Filipi, de răpirea soru-sa, și a averilorü lui familiare, cari acum suntü proprietatea dōmnelorü, ce mai înainte au plecatü de aci.“

Cesarulü suride in semnü de aprobare. „Cätü ești de viclönü, Seiane!“ îi dice limgușindu-lü.

„La tötä întâmplarea,“ continuä Seianü, „ar fi lucrulü celü mai bunü, că să ne scäpämü mai întâiü de fatä. Apoi vomü face ca Lanista Thellus, — despre care se povestesc, că are o școlä de gladiatori, — să se dea pre längä elü, să și-lü împretinésca, eälü facä să între in școlä aceea. Firesce că tinērulü se va împotrivi, dar atunci să-i promitä, că-lü va conduce la soru-sa, ori că-i va ajuta la scäparea ei, dacă va intra între gladiatori. In chipulü acesta tinērulü va ajunge mai ușorü și mai iute pre arenä.“

„Planurile tale, iubitulü meu generalü, vorü fi respătite acuși,“ dise Tiberiü. „Pune-te dar pre lucru. Dar ce să facemü cu mamä-sa? Ei! O vomü pune pre o nae de corsari, o vomü jertfi așa deilorü, ca să-mi ajute și acum. Nu-ți uita însă, iubitulü meu, ä-mi face cunoscutü tōte cele ce se vorü întâmpla.“

La unü semnü alü lui Tiberiü unulü din servitorii călăreți îi aduse calulü. Cesarulü încălecä și porni. Dar acuși se opri. Seianü grăbi la elü.

„Ai auditü, că Germanii ne vinü pre capü din spre Elveția. Suntü förte încredüți de cândü cu măcelulü din pădurea Teuturgică, — acelu Arminiü e unü semiđeu. — Spune-mi, câte ligiōne amü puté trimite intru întâmpinarea lorü?“

„Aci avemü douășpredece, — afarä de pretoriani.“

„Adecä jumätate din întrégä östea Romei. Germanicü a luatü asupra-și espediția; — ea

ilü va înälta și mai tare in grația taturorü; dar pretorianii nu-lü prea încrēstă, nu-i așa?“

„Chiarü și lorü le e scumpü.“

„Öre? — Ei abia ilü cunoscü.“

„E vorba de instictulü, ce-lü are unü ostașü față cu celalaltü.“

„Da, și eü nu-sü ostașü!“

„Și totuși îți vorü fi credincioși, Cesare!“

„Spune-mi-o özenü, ce părere au despre mine?“

„Ei credü — intru nesciınța lorü, că de pre timpulü lui Caiü Iuliü n'a mai fostü ostașü ca tine.“

„Destulü! Fä, precum și-am dispusü.“

Și Cesarulü se depärtä, cu inima plinä de urä, cu fața roșită de mânie.

III.

Intr'aceea nöpteä își întinse aripele sale negre preste pämntü. Aerulü era rece, nori negri acoperiau cerulü.

Seianü porni căträ casä. Calulü lui înainte in pașü. Așa era de întunecü, câtü adiutantulü lui era pre aci să-lü calce cu calulü. Dar Seianü cufundatü in gânduri nu observase nimica, și adiutantulü după ce pronunțase câteva cuvinte de scusä, rămase vre-o douășzeci de pași inapoi lui.

„In momentele acestea Tiberiü are încă lipsä de mine,“ dicea Seianü intru sine. „Se pōte întâmpla însă, ca lui Augustü să-i urmeze Germanicü . . . dar lucrulü acesta nu va fi. Tiberiü are principii mai bune decâtü Germanicü, și chiar pentru aceea Tiberiü va fi stăpânitorulü lumii, și pre elü ilü va stăpâni apoi Seianü. Da, de sigurü așa se va întâmpla!“

Deodată ilü conturbä o vōce.

„Mai este multü până la Formiae, generale?“

„Vre-o cincii mi de pași,“ dice Seianü neputēndü distinge in întunecü decâtü chipulü unui omü călare. „Dar cine ești tu, care mă cunoscü acum in întunecēla acēsta?“

„Sä nu te cunoscü pre tine, pre Seianü celü încunjuratü de onōre și de pismä, pre care-lü așteptä stăpânirea lumii? Cine sä nu cunoscä pre Seianü celü nenorocitü și vrednicü de compătimitü, pre Seianü, care —“

„Ce flecăresci?“ întrēbä generalulü mâniosü nevoindu-se înzädarü să deselinésca fața necunoscutului.

„Așa ai crede pōte, că flecărescü, dar o mai repetü: Pre nenorocitulü Seianü.“

„Vorbä sä fie!“ replicä generalulü „Dacă îți succede să învingi greutățile și pedecile, cari stau in calea fericirii și a norocului, cui sä-i mai trecä prin minte, sä-ți judece mijlōcele, ce le-ai folositü. Asta vreii pōte s'o dici?“

„Sä jertfi! Nu-mi place sä totü succescü cuvintele. Ce-am quisü, am quisü!“

„Dar cine ești tu, nerușinatule?“ întrēbä Seianü spumändü de mânie. „Spune-ți numele indatä. La dispunerea mea stau șese hictori și douășzeci de mi de ostași. Cine ești?“

„Cine suntü? Deulü Hermes!“ răspunde celalaltü și dispäre.

Seianü împintenändu-și calulü grăbesce in urma lui.

„Grijesce, omü rēü ce ești, sä nu te trântescä calulü!“ se audü vōcea de mai înainte aprōpe de elü, și până a nu-și sfârși cuvintulü, audü generalulü ceva greü rostogolindu-se pre josü, zäri apoi o flacără vineție

și audü unü pocnetü. Seianü abia se mai putea ține pre calü.

Dupä o pausä scurtä Seianü asculta érä, dar nu mai audia nimica.

„Vēdüt'ai și tu călărețulü?“ întrēbä pre adiutantulü.

Acela nu observase nimicä. Seianü își urmă calea mai departe, parte miratü, parte consternatü, și nu preste multü ajunsse la renumita stațiune postalä, aședatä la a suta pēträ căträ mēdäqi dela Formiae.

IV.

Locuința acēsta servia in aceea-și vreme de stațiune postalä și de ospätärie. Aci pentru unü as¹⁾ ori și cine, omü sau animalü, putea să petrecä preste nöpte și să capete și ceva de mâncare.

Pre timpulü, cândü se întâmplau cele ce istorisimä, ospätäria acēsta o țineau nisce libertini cu numele Crispü ci Crispina, foști odiniörä sclavi de ai triumvirului Marcü Emilü Lepidü. Ca sclavä Crispina alăptase pre singurulü feciorü alü triumvirului. Feciorulü acesta mai târđiü luändü parte intr'o conjurație țesutä in contra lui Augustü, și descoperindu-se conjurația, încä a trebuitü să mōră dimpreună cu celalalti soți.

Cândü Seianü se apropie de ospätärie, unü centurionü îi ese înainte și-i spune, că pre drumü tinēra fatä leșinase, și că elü in conșelegere cu Paterculü le-a datü vōe să între in ospätärie, după ce tinērulü grecü și-a datü cuvintulü de onōre, că nu va cerca să fugä. Dacă lui Seianü nu-i va conveni lucrulü acesta, centurionulü se promite, că va pleca indatä cu ei la Formiae.

Generalulü nu desaprōbä lucrulü. Mintea lui se ocupä de alte idei. „Scie Cesarulü de cele ce ai făcutü?“ întrēbä Seianü.

„Nu! Cu câte-va clipite mai înainte trecuse pre aci, aprōpe fără de a ne fi băgatü in samä.“

„Atunci bine! Spune-mi însă, rogu-te n'afi vēdütü pre vre-unü călărețü străinü, care sä fie venitü încōce? N'afi vēdütü licurindü undeva ceva ca o flacără vineție?“

„Pre vre-unü străinü? — O da, înțelegi de sigurü pre acela, care călărise mai înainte de-alungulü drumului ca o nălucä, ne făcēndü nici unü sgomotü. Încätü pentru flacără, n'am vēdüt'o. Pōte ai zăritü lumina, ce o face culina cea mare,“ răspunde ofțeturilü cu mirare.

„Fie! Vino cu mine la Formiae, acolo vei avé să faci cercetări stricte prin staule, ca să afii, că öre n'a luatü cineva vre-unü calü, ori sä-lü fi împrumutatü pentru o nöpte?“

Și amândoi pornirä căträ Formiae.

(Va urma.)

Bibliografie.

Testamentul și Literale fundamentale ale fericitului Archiepiscopü și Mitropolitü gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașü *Dr. Ioanü Vancea de Buteasa*. Blașiü 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blașiü. Se aflä de vinđare la Administrația „Unirii“. Prețulü 10 cr., cu portü postalü 15 cr.

Mitropolitulü Dr. Ioanü Vancea de Buteasa. *Schiță biografică*. Blașiü 1890. 8° micü. Prețulü 10 cr. Venitulü curatü este destinatü pentru internatulü de fetē din Blașiü. Recomandämü läțirea acestei prea interesante scrieri in cercuri câtü se pōte mai întinse.

¹⁾ Dece filieri de ai nostri.

Economie.

Influența bôlei de gură și unghii asupra laptelui la vaci. Bôla acesta este împreunată cu ferbințelii și cu beșicarea canalului digestiv, care îngreunează nutrirea vitei. Pre lângă aceea vita atacată de bôla nici nu cam are poftă de mâncare, nu pôte face mișcări, este supărată, și chiar circulațiunea sângelui este conturbată. Tôte acestea au mare influență și asupra secrețiunii laptelui. Nu numai se reduce cantitatea laptelui pre timpul bôlei, dară se și corupe așa, câtă devine periculosă pentru cei ce s'ar nutri cu el. Gustul îi este amăruș, și adese ori se adună în decursul ferberii. Pre timpul morbului pre ugerul vacii se facă beșici, care secreteză puroi. Aceste beșici uneori nu se vindecă 2—3 luni, și puroii eșii din ele ajungându în lapte cu ocaziunea mulsului îl infectează. Ca să nu se întâmple acesta, totdeauna înainte de mulgere să se spele bine ugerul vacilor. Câtă timpul ține morbul și după aceea 2—3 săptămâni să se nutrească vacile mai bine, ăra vitei să se dedea a bé lapte mulsu dela vaci sănătoșe, ori să se nutrească cu altă ceva, căci laptele vacilor morbôșe este periculosă pentru sănătatea și chiar și pentru viața viteilor.

Ună modă practică pentru ferberea oușlor. Este lucru cunoscută, că și cea mai iscusită economă numai a rare ori ferbe oușle pre gustul său și după pofta aceloră, pentru cari le ferbe. Odată oușle suntă prea moi, altă-dată prea virtôșe. Acesta depinde de acolo, că sau le lasă prea multă respective prea puțin în apă, sau apa nu este totdeauna într'o formă de ferbinte. Regula comună este, să le lase în apă atăta timp, câtă se recere spre a se recita de trei ori „Tatăl nostru”. Experimentele științifice însă au aflată ună modă practică și sigură în ferberea oușlor după gust. Anume se așază oușle în ôla cu cu apă la temperatură de 50° R. Cândă se încăldeșe apa la 70° R., albușul oușlor este în primulă stadiu ală învitrôșării, la 73° albușul se învitrôșeză deplin și gălbinișul începe a se învitrôșă; la 76° R. atăt albușul câtă și gălbinișul suntă virtôșe. Cui îi placă oușle de totă virtôșe, îi stă în voe, să le fêrbă și până la 100° R. — Este dreptă, că apa trebuie cercată cu termome-

trulă, și acesta costeză bani; dară el bine grijită scutesce pre economă consciințôșă de dese neplăceri provenite din ferberea greșită a oușlor.

Bôla de gură și de unghii în Steinbruch. Ministrul de agricultură publică, că în piața din Steinbruch s'au îmbolnăvită de gură și peciôre în anul trecut 102,128 de rîmători. Bôla și acum duréză, și numărul rîmătorilor infectați trece preste 90 de mi.

Revista comercială a săptămănei.

Sămănturile iernéză bine sub straturile grôșe de neură; dar gerulă, ce domnesce de câteva zile, va strica mai ales pomilor tineri.

Tîrgulă de bucate din Budapesta a fostă ceva mai favorabilă decâtă în săptămănele precedente; prețurile preste totă încă s'au ridicată, dară puțin. *Grău curat* s'a oferit destulă și a fostă și căutată; s'a plătită maza m. cu fl. 8.85—9.15. Circulațiunea săptămănală a ajunsă la 140.000 măji metr. *Secară* a fostă în piața în cantitate mai mare decâtă în săptămăna precedentă, s'a vîndută aprôpe la 5000 măji m. cu fl. 6.15—6.35. *Ovășă* s'a petrecută la 3000 măji m. S'a plătită maza m. cu fl. 5.35—5.57 după calitate. *Cucuruză* nici în săptămăna ultimă nu a fostă multă; prețul lui a scădută, s'a plătită maza m. cu fl. 4.69—4.71.

Tîrgulă de rîmători dela Steinbruch. S'a plătită pentru rîmători *unguresci* aleși grei de 320—380 kg. 45½—46½ cr., *bêtrâni* grei preste 300 kg. 42—43 cr., *marfă țerănescă* 40—44 cr., *sêrbescă* 40—43 cr. la kg. curat.

Bursa de Budapesta.

Din 18 Ian. st. n. 1893.

Renta de aură ung. 4%	114.60
„ „ hârtie „ 5%	100.90
Împrumutul căilor ferate ung.	122.—
Amortisarea detoriei căilor ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	120.—
Amortisarea detoriei căilor ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	101.50
Bonsuri rurale ung.	96.—
„ urbane ung.	100.—
Obligățiunile desp. regalilor	101.25
Împrumutul cu preniă ung.	149.—

Losuri pentru regularea Tisei	142.—
Renta de hârtie austriacă	98.50
„ „ argintă austriacă	98.25
„ „ aură austriacă	116.50
Losurile austr. din 1860.	149.—
Vienei	170.—
Acțiunile bancii austro-ungare	998.—
„ „ de credită ung.	369.50
„ „ „ „ austr.	324.—
Obligățiunile cu câștigă ale băncii ipot. ung.	130.—
Scrisuri fonciare ale institut. de cred. și eco-nomii «Albina».	101.—
Galben împărătesci	5.68
Napoleon-d'or	9.56
Mărci 100 imp. germane	59.20
Londra 10 Livres sterlingi	120.50

Editor și redactoră răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 186—1893.

(2) 1—2

Concursă.

La postulă de provisoră dominală în bunul fundațiunii Șulțane dela Cenade, se publică prin acestă concursă cu terminulă de 10 Februară a. c., pre lângă următoarele emolumente:

1. Salariu anuală 300 fl. v. a. solvinđi în rate lunare decursive, ă în naturale ca competențe anuale: 2. 12 H. grău curat; 3. 12 H. cucuruză în grăunțe; 4. 3 H. mustă sau vină nouă; 5. 2 porci grași; 6. 32 m. c. lemne focale. — precum și dreptulă de a-și ține în acestă bun: 7. 2 vaci cu vitei, până cândă aceștia voră fi de 2 ani; 8. 1 scrofă cu porci până la ½ ană, și 9. 1 epă cu mănă, ori doi cai.

Cei ce ar dori să obțină acestă postă, au să-și subțernă acestul Consistoriu până la terminulă prefiptă cererile loră instruite cu atestate despre cualificațiunea teoretică ori practică din economia rurală, precum și atestatele recerute: despre purtarea morală și despre servițiile de până aci; ă pentru casulă de a fi alesă, respectivulă să fie în stare a deșune la cassa fundațiunii o cauțiune până la 1000 fl. v. a.

Biașă din ședința consistorială ținută în 16 Ianuară 1893.

Cu deosebită stimă cuteză a încunoscință pre

Veneratulă Cleră greco-catolică,

că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de **iconostase, amvone, altare**

și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericilor, în ce privesc lucrulă de măsari și de sculptoră, de colorare respective de marmorisare și de prevedere cu icône sante, dimpreună cu așezarea aceloră obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescă cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigată recunoscere deosebită, și tôte mă îndreptățescă la șperarea, că Veneratulă Cleră mă va împărtășă ocașional-minte de prețuită-î încredere. Silința mea se va îndreptă totă-deauna într'acolo; că și de aci înainte se merită renumele celă bună, care mi-lam câștigată până acum.

Prin tarifulă de zone dispărându departările, prin acestă capacitatea de concurență mi-sa mărită.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

(5) 25—26

auritoră și fabric. de recuis. biserice.

JOSIFU GAVORA (1) 26—26

distinsă cu medalia espositională cea mare pentru lucră escelentă și gustă bună la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațului Nr. 17

Recomandă cu prețuri de cele mai convenabile și în esecutare câtă se pôte mai frumoșă obiecte de lipsă

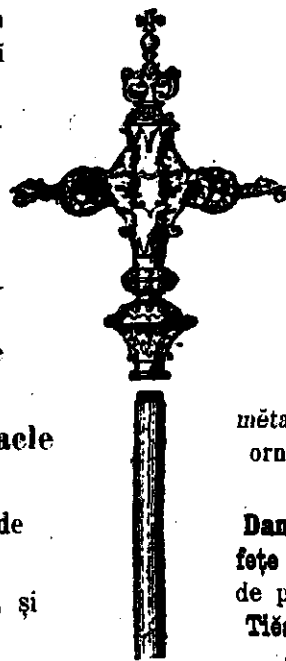
pentru ajustarea bisericilor, și anume:

Felone preoteșci și stichare diaconesci
Flamure pentru biserică și reuniuni.
Flamure pentru reuniuni de pompieri, de școlari, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire, luminarie de parete și de altariu, și candelă.

Acurătatea mea o potă dovedi cu sute de epistole recunoscătore.

Tarifuri de prețuri și preliminară de șpese trimiță la cerere franco.

Primesci și efep-tuiescă țeștină repararea vestiminteloră bisericesci, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candelă și luminarie de altariu.

Mare asortimentă de brodări de aură, de argintă și de mētasă, precum și de ornatură bisericesci brodate

Dantele bisericesci, fețe de altariu, cruci de parete și de școlă. Tășeturi bisericesci, damasturi etc.